

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - 6 "
 negyed évre - - 3 "

Egyes szám ára 12 fillér.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad FÖLDES EDE
 könyvkereskedő, a kinnél a lap kiadóhivatala van.

Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyilttér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele
 milliméter-árszabás szerint a
 Leopold Gyula
 Vidéki Lapok Központi Hirdetési Osztályába
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz. II

A kenyér ára.

Kint a falun, a tanyákon bűg a gép és csurog az élet a zsákba. Hol több, hol kevesebb a mint azt az Egek ura megengedte. Mert ma még szép Magyarországon mintha csakugyan az idő volna a gazda, a szerint terem, a mint jobb vagy rosszabb az idő járása. Pedig de másként lehetne, ha a föld urai megfognák a dolog végét! Különösen azok, a kiknek van miu gazdálkodni, az ezer holdak urai, tehát a kiknek telhetne az intenzivebb, a jó gazdálkodásra.

Am mit látunk? Nem-e azt, hogy a nagybirtok ősdi gazdálkodása ma sem vett újabb beruházások folytán lendületet, hogy a közép birtok a legtöbb helyen divó külterjes gazdálkodás miatt pusztul s hogy a rossz példa után megy a kisbirtokosság is s úgy gazdálkodik mint nagyapáink.

Ez utóbbiak azonban, sőt a középbirtokosok sem okolhatók, hogy a földet rábizzák a jó időre.

Szegények és szegényednek, a megélhetéssel járó terhek rájuk nehezedvén alig jut valami csekélyke pénz földjeik belterjesebb mivélésére s kisebb területű birtokuk jobban ki lévén téve a megpróbáltatásnak, jobb gazdálkodás esetén is több csapás érheti.

Az országos termés átlagok csökkenése tehát csak nagy ritkán irható a kis- és középbirtok rovására. Igeius okolhatók azonban ezért azok a tiz és ötvenezer holdak, a melyek a külterjes mivélés és rossz gazdálkodás folytán számottevő minusszal zárják évről-évre terméseredményeiket.

A magyar föld valamikor Európa élékamarája volt. Ez a tisztsege azonban már lejárt s ma már ott állunk, hogy a népesség szaporodásával nem tud a mi mezőgazdálkodásunk elegendő kenyeret produkálni s a kivitelnek eleget téve rászorulunk még a silány román és szerb búzára is.

Azt mondják a tőzsde-tudósok, hogy ez az idegen búza csak arra jó, hogy a mi búzánk árát egy bizonyos magas nívón tartsa. Ezt azonban mi nem tudjuk magunkba belebeszélni, mert látjuk, hogy mihelyt idegen gabonával kereskednek itthon, alig kap valamit a maga csekélyke terméséért a kisbirtokos gazda. A kenyér ára pedig ennek dacára szinte megfizethetetlen, minek a munkás nép érzi a rettentő súlyát.

Mennyivel másként alakulna a helyzet, ha a magunk erejéből állandóan s évről-évre többet-többet tudnánk termelni, hogy így ne kelljen idegen termékhez nyúlunk.

Tudjuk azután azt, hogy intenzív munka, belterjesebb mivélés mellett s a rosszul kihasznált nagy területek belterjesebb mivélésével és főleg befektetésekkel értékesebb volna a munka, nagyobb a kereset a munkásnép számára, a kik azután nem panaszkodnának a megfizethetetlen élet miatt.

Mi a teendő tehát?

A legelső a belterjesebb gazdálkodásra való törekvés minden vonalon; a második a nagybirtokoknak beruházások általi termés fokozása s a nagybirtokokon mezőgazdasági ipari telepek létesítése, hogy a magyar munkásság mindenkor keresethez jusson, végül a tőzsde megrendszabályozása, hogy a kenyér árát ne a kufárok, hanem a termelők, karöltve a fogyasztókkal alapíthassák meg.

A kié a föld, azé az ország.

Torontál megyében egy tizezer holdas nagy birtokot idegen konzorcium készül megvenni.

Az erdélyi hazarészben is egyre-másra olvassuk az adatokat, hogy a nemzetiségi bankok nagy erőt fejtenek ki a magyar birtokok megszerzésében. Teleki Sámuel gr. eladóvá tett alsórákosi birtokát csak egy hazafias és erélyes közigazgatási tisztviselő akciója mentette meg a magyarságnak.

Kőhalom városa, melyben egy évtizeddel ezelőtt a magyar tisztviselői kar mellett a szászok voltak a helyzet urai, ma már az egész vonalon az oláhság dominál. Ugyanott egy vendéglőért, melynek becsértéke legjobb esetben 50 ezer korona, a gör. kath. egyház 80 ezer kor.-t fizet. A Zichy-család is eladóvá tette Olt-Bogáth, Mádéfalva és Dalk községek határában levő birtokait; lehetetlen volt versenyre kelni azokkal az összegekkel, melyeket az oláh vevők ígértek. Nagyküllő Héviz községében, mely eddig tiszta magyar volt, a szomszéd községek oláh lakói óriási árakat fizetnek minden talpalatnyi földért. Megveszik a Haller-család birtokát is; mindent megvesznek, a mi csak eladásra kerül.

Pedig a milyen mértékben csúszik a föld a lábunk alól: olyan mértékben csúszik a hatalom is. Mert szép és lélekemelő dolog ugyan a történelemre és jogra hivatkozni: de tudjuk, hogy a földnek és országnak birtoklását nem kegyelet, panasz, káromkodás és elméleti jog dönti el.

A mi őseink megtették a maguk kötelességét, mikor a harc mezején vértük árán kellett az országot megszerezni és megtartani.

Ma nem fegyveres párviadalra hívunk bennünket; hanem szívós és kitartó munkásságra s takarékos életre, a föld megbecsülésére és szeretetére szorítanak minket életérdekeink ellen működő erős, energikus és kitartó versenytársaink. A kiket nem elég szidni vagy kicsinyelni; a kik ellen nem elég dikezőzni; hanem a kiknek példájából tanulni kell, ha ezt az országot magyarnak akarjuk megmenteni és méltók akarunk lenni őseinkhez. De menjenek jó példával előre azok, a kiknek kezén magyar birtok és magyar tőke van. Magyar ember ne váljon meg a birtokától; vagy ha meg kell válnia, meg kell menteni a birtokot a magyarság részére. És hogy ez némi valószínűséggel meg is történhessék: vetkezzük le rólunk a "turáni átkot" és szeressük a magunk fajtáját hétköznapokon is, küzdelmeiben is, gyengéiben is, legalább annyira, a mekkora hazafias kötelességünk védekezni a folyton erősödő idegen veszedelem ellenében.

Mükedvelő előadás.

F. hó 1-jén a kilenczvenes évek népszerű szindarabját, Herczeg Ferencnek a „Gyurkovics leányok” című életképet játszották el a nagyenyedi Iparos Önkepzőkör mükedvelői.

A Sétater táncztermét szüntűtig megtöltötte az érdeklődő közönség, ami különösen annak tulajdonítható, hogy a jövedelem fele egy üdvös czelra, a tervbe vett ref. templom fűtési alapjának jutott.

A kedvesen megírt férjhezmenési történetkéket ügyesen szőtték egymásba a darab szereplői; a mi mindvégig derűs hangulatot keltett. Csupán a hosszú szünetek rontották meg az összhatást. Ez az intés arra való, hogy olyan darabokat válasszanak mükedvelőink, a melyek szüpadunk hiányos felszerelésével összeegyeztethetők, vagy pedig elegendő hozzáértő diszitővel egy negyed óra alatt képesek a diszletek összeállítására.

A női főszerepet, a csintalan Gyurkovics Miczit Fekete Gizike játszotta kedvesen, élénken, és ügyesen bogozta a hálót, amelyvel legvégül saját öröme, hozzáálló partneret Horkayt is behalózta. Játéka megnyerő volt.

Katinkat Márton Anna alakította jó természetességgel, átgondolt felfogás jellemezte játékát; kellően domborította ki szerepköre jelentősebb részeit.

A többi Gyurkovics leányt Paulini Emilia, Beke Marika, Pap Irénke, Benedek Erzsike és Beke Lujzika személyesítették, mindannyian, de külön a két előbbi töltött be nagyobb szerepkört a bonyolult jelenetekben. Legvégül említjük a leányok mamáját Gyurkovicsnét, melyet Sulyok Ferencz né személyesített; a sok leányos anyai sziv logikájával otthon érezve magát szerepében, s mindig ott termett a kellő pillanatban, ha elhangzott a szállóigévé vált „beszéljen kérem a mamával”, hogy az anyai áldást elmondhassa.

A férfiak egyik főszerepe, a Radványi ezredesé, Felméri Sándor ismert játékát kívánta. S ez eléggé sikerült is. Pompás alakításokban emelte ki a darabnak e rokonszenves alakját. — A másik kitűnő alakot a híres Horkay Ferit, Márx József, egy ügyes fiatalember személyesítette; érdeműl legyen mondva ha nem is egészen de nagyon sok és jó hasonlatossággal. Ratermettsége és játéka végig jó volt.

Kotsis Elek Sándorffyt, Aczél Lajos Gidát, Kunsch Antal Tónt játszotta a darab gördülékenységehez mindenben találóan. Két apróbb szerepet játszott még Nagy Károly.

A betanítás Felméri Sándort dicséri; ezt a nehéz odaadó buzgalmat, ismeretet kívánó tisztet tetézte azzal, hogy az egyik főszerepet is eljátszotta.

Szóval midannyian együtt sikerült előadást hoztak színre. A diszítés, ruházkodás és a

kendőzés izléses volt és áldozathozással járt. Fáradozásuk már azért is elismerést érdemel, mert egy kört és egy nagyon életrel való eszmét pártfogoltak.

Az előadás után táncz volt reggelig. Az első négyest közel 90 pár tánczoita. A bevétel meghaladja a hétszáz koronát.

Vegyes hírek.

Lapunk az országgyűlési szünet alatt hetenkint egyszer, vasárnap jelenik meg.

— **Elöléptetett főpapok.** A király a gyulafehérvári székeskaptalanban Imets F. Jakó éneklőkanonoknak az olvasókanonokságra, és Tamási Áron székesegyházi esperes-kanonoknak az éneklőkanonokságra való előléptetését jóváhagyta.

— **Halálozás.** Özv. Polony Domokosné sz. Finta Klári 65 éves korában, özvegységének 12-dik évében július 31-én meghalt. F. hó 2-án temették el.

— **A miniszter köszönete.** A vallás-és közoktatásügyi miniszter a nagyenyedi szegény tanulókat segélyező körnek köszönetét nyilvánította, hogy a kör az 1908—9. iskolai évben 116 tanuló között 934 korona értékű ruhát osztott szét.

— **A tövisitűzről.** Mult hó 31-én kevésbé mult, hogy borzalmas tüzkatasztrófa áldozatává nem lett egész Tövis. A tartós szárazság miatt elegendő volt egy kis vigyázatlanság az állandó nagy szél által elkapott, csak egyetlen kis szikra arra, hogy egyszerre négy épület azonnal lángba boruljon. A szél miatt oly gyorsasággal terjedt a tűz, hogy a mentés és lokalizálás csak nagy erőmegfeszítéssel sikerült. Az idegenek által többször kigúnyolt mesterséges patak most mutatta meg értékét és a bevezetés kezdeményezőjének okos gondoskodását. A kár igen nagy. Lángok martalékává lett 17 ház, 2 konyha, igen sok bútor, 9 istálló, 6 csür, 1 szü, 6 disznóól, sok gabona, 1 magtár és számos állat. Emberi élet áldozatul nem esett. Hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt, azt a Bakcsi Sándor és Kádár János parancsnokok vezetése alatt gyorsan kivonult enyedi tűzoltóság s a tövisi vasuti állomás személyzet és munkások derek s önfeláldozó fáradsalmainak lehet tulajdonítani.

— **A szőlőink állapota.** Vármegyénk szőlőterméséről a szőlészeti felügyelők jelentést tettek a földművelésügyi miniszternek, amely szerint vármegyénkben a peronoszpora mindenütt fellépett a leveleken, a fűtön csak szórványosan. Gyenge közepes termés várható.

— **Rossz a termés.** Az aratási munkálatok szórványosan még tartanak ugyan, de már országszerte bűg a cséplőgép is és ontja a magot, amelyért annyi aggodalmas napot kellett az idén átélni a gazdának. Az áldás nem hull bőven, sőt — ha hinni lehet a hivatalos kimutatásnak — az idén nagy drágaság közepette egyenesen rossz évünk van e tekintetben. A legfontosabb időben egymásután érte a vetést a sok elemi csapás, úgy, hogy különösen a hivatalos becslések — kezdettől fogva igen pesszimistikusan ítélték meg a helyzetet. Meg kell adni, e tekintetben végig következetes maradt a miniszter, mert a harmadik becslése is igen jelentéktelen eltéréssel majdnem összevág az első becslés adataival. A legutóbbi jelentéssel szemben ugyanis a miniszter 261 000 mm. hanyatlást állapít meg a buzatermesben. Az egyéb termékeknel csekélyebb javulás mutatkozik ugyan, de a rozs és a zab terméskilátásai még mindig messze a mult évek mögött maradnak.

— **Dr. Govrik Gergely érsek-főpát.**

Egy több mint 2 évtized óta csöndben, zajtalanul munkálkodó egyszerű megjelenésű, rokonszenves és szeretetreméltó kedves örmény pap, ki sem tudományával, sem irodalmi sikereivel nem szokott hivalkodni, abban a rendkívüli megtiszteltetésben részesült, hogy főpáttá választották. Ugyanis a Mechitáristaszerzet bécsi rendháza most tartotta főnkiválasztó nagy gyűlést, melynek eredményeként a szentszék bécsi nunciusa, monsignore Granito di Belmonte dr. Govrik Gergelyt, Erzsebetváros sz. kir. város örmény egyházközségének érdemes plébánoshelyettesét, ki a Mechitárista-rend közbecsalásban és szeretetben álló tagja, jelentette ki a híres örmény-szerzet megválasztott fejének. Az érseki czímet viselni szokott örmény főpátok díszes sorában Govrik Gergelyben méltó főnököt tisztelhetünk kit különösen örménylakta városainkban mindenütt ismernek. De tekintve azt, hogy dr. Govrik magyar állampolgár, örmény főpáti tiszte az egész hazai közvélemény érdeklődő figyelmét és rokonzását is méltán kideremli. Az új főpátot sokfelől melegen üdvözölték.

— **Gyulafehérvár sz. kir. város képviselőtestülete m. hó 27-én br. Báuffy Kazimir aispán elnöklelte alatt rendkívüli közgyűlést tartott a képviselőtestületi tagok nagy érdeklődése mellett. A nagy érdeklődésre főleg az adott okot, mert a helyhatósági állatorvosi állást is ezen a közgyűlésen töltötték be. Két komoly jelölt közül 33 szavazattal Reichert Rezső okleveles állatorvos választott meg helyhatósági állatorvossá. A muzeumok és könyvtárak országos bizottsága értesítette a város hatóságát, hogy ez év szeptember hó 27-én a város nevezetességeinek megtekintése végett meg fogja látogatni. A képviselőtestület örömmel vette tudomásul az átiratot és megbizta a polgármestert, hogy a vendégek ellátását és megvendégelését a város fedezze.**

— **A marosportusi Maroshid megcsinálását a kereskedelemügyi miniszter elrendelte.**

— **Gyilkosság.** A kollégium felenyedi erdőpásztorát ismeretlen tettesek f. hó elsején hazamenetele közben meggyilkolták. A nyomozat megindult és egész erélyvel foly. Valószínű, hogy boszú áldozata lett a szerencsétlen ember, kit nagy családja gyászol.

— **A levegő meghódítása** egyre tart és mindig fokozódó sikerrel. Zeppelin gróf annyi kudarc után is folytatta kísérleteit és nyolczadfél órai utazás után, Németország határtalan örömeire, Kölnbe érkezett.

— **Nyugdíjasok veszedelme** Rendkívül fontos és számtalan embert igen közelről érintő intézkedést tett legutóbb a m. kir. belügyi kormány. Szigorú körrendelet érkezett a törvényhatóságokhoz, igen sok nyugdíjazott állami tisztviselő és katonatiszt van mint rendes tisztviselő vagy napidíjas alkalmasban, akik tehát két helyről huznak díjazást. A belügyminiszter kimutatást kíván az ilyenekről, mely kimutatásban megjelendő, hogy az illetők honnét és mily összegű nyugdíjat kapnak s jelen állásukban mint tisztviselők vagy díjuokok mennyi javadalmazást élveznek. Kétféle díjazást nem enged meg a miniszter, a mostani fizetés összegét le fogja vonni a nyugdíj összegéből.

— **A hesszeni légy szaporodása** nagy károkat okozhat, védekezésül mind azon helyeken, hol a hesszeni légy infectio az elmúlt vagy a folyó évben nagyobb mértékben megállapított, az u. n. csalogató vetések veendőik alkalmazásába. Ezek abban állanak, hogy minden táblában már augusztus utolsó, vagy szeptember első napjaiban több helyen néhány barázdányi őszi gabona vagy árpa vetendő, mely célra legsilányabb minőségű vetőmag is használható. Ezek a csalo-

gató vetések arra valók, hogy a hesszeni legyek ezekbe rakják petéiket. Az ilyen csalogató vetések aztán rendes vetés, legkésőbb azonban a tél beállta előtt jól alászántandók, ügyelvén arra, hogy egész hosszában tökéletesen föld alá kerüljenek és így belőlük tavasszal a légyrajok ki ne szállhassanak.

— **Rövid hírek.** Botyeczán Jakob 26 éves m. káptalani lakos és Szilágyi András f. újvári legény a Marosba fuladtak. — Alsó-és Felsőfüged községek közt Aschenbrenner Peter m. újvári kincstári geplakotost öt oláh suhancz pénzt követelve megtámadott és megsebesített; csak revolver-lövésekkel sikerült támadóitól megmenekülni. — Kisbányán — a „Marosujvár” híre szerint — egy csodagyermek él, a ki egy éves kora mellett olyan fejlett, mintha öt-hat éves volna; tisztán s értelmesen beszél; azonkívül fiú létere a felső teste nőiesen fejlett.

— **A legnagyobb veszedelem.** Az emberfaj legnagyobb ellensége napjainkban a gümőkór, a tuberkulózis. Főképp leggyakoribb alakja a tüdővész (sorvadás, hektika, mellbaj, szárazbetegség) ijesztő elterjedése által ma az egész civilizált emberiség legnagyobb csapása, valóságos népbetegsége. Ellene sikraszállni minden nemzetnek önönmaga iránt kötelessége. Amely nép jobban teljesíti e kötelességét, az rövid néhány évtized alatt tul fogja szárnyalni számban és erőben ma meg hozzá hasonló, de a védekezésben nálánál kevésbé buzgó társait. S ennek az újkori kereszties háborúnak, a turbekulózis ellen való küzdelemnek, csak vezetői lehetnek az orvosok. E hadjáratban sok-sok művelt, kioktatott harcosra van szükség, akik a kibontott zászlót győzelemre vigyék: a védekezés tanításait a nép között elterjesszék az utolsó hegyalji kunyhóig. Ok nélkül és minden eredmény nélkül tartják be a jobb módúak a hygienia szabályait, ha mellettük a szomszédos utcákban ezek betartva nincsenek. Orozva támad meg minket, orozva támadja meg gyermekeinket. Egy túlobbeteg egyetlen egy köpetében, amit az utcára ejtett, több mint 7000 tüdőgümőkór bacillust számláltak meg. Egy beteg nemcsak a hozzátartozóit, hanem egész tömeget beteggé képes tenni, ha az egészségi szabályokat a beteg körül be nem tartják. Ma már majdnem évenként 100.000 ember pusztul el hazánkban e bajban. Ekkora áldozatot a legvérengzőbb háború sem kíván. Nem egymás ellen kell küzdenünk és egymást politika elveiért üldözni, hanem kezét fogva ez ellen a veszedelmes ellenség ellen kell küzdeni minden magyar embernek, mert ha ennek az ellenségnek a leküzdése sikerülni fog, sokkal többet tettünk Magyarország érdekében, mintha szép jel-zavak zászlója, de egyéni érdekek köpenyegé alatt egymást pusztítjuk s az alatt elnezzük, hogy a nemzet színe virágja a nagy magyar Alföldön és az erdélyi részben korán sirba szálljon. Meg kell tanítani a városok és községek vezetőit, hogy a köztisztaság gondozása és az élelmi szerek felügyelete életbevágó és nemzetmentő feladat. Orvosok válhalkozzanak arra, hogy népakademiát tartsanak s ott a mértékletes életmódra, egészséges öltözködésre, a tisztaság szeretetére oktassák a közönséget.

— **Magyar találmányok.** A szabadalmazásra bejelentett legújabb magyar találmányok jegyzékét az alábbiakban közöljük. Explóziós motórral hajtott öntovábbító lokomobil, Beck Ottó és Bermann-czég Budapesten. Lángkemence átcsapó lángokkal, Baumgarten Gyula keramteknikus Budapesten. Nyakkendőrgőztető szerkezet, Beusch Ferencz műszaki hivatalnok Budapesten. Széllél működő berendezés a töreknek és polyvanak cséplőgépekből való kiszállítására, Brendl Gusztáv művezető Budapesten. Víz jármű, Bauzek János térképész Budapesten. Répavágógép a késtartó koronggal egy darabból álló s abból sajtolas utján előállított kesekkel, Csányi János gépész Felső-Alapon. Kompressziós gyűjtőeszközök exploziós motorokhoz, Dániel Mihály gépész Szeghalmon és Kovács Illés szállótulajdonos Mezőtúron. Biztonsági ajtózárt két egymástól függően mű-

ködő zárnyelvel, Dávid József lakatossegéd Budapesten. Tőrekrosta, Engel Ferencz gépész Nagyváradon. Eljárás oldatoknak hevítés nélküli való besűrítésére, dr. Faragó Andor kir. törv. vegyész Budapesten. Járműkerék, Geisz Mihály bogárnemester Aradon. Eljárás és berendezés fa telítésére, Gogl Adolf erdőmérnök Kegyén. Rugalmas kerék, Grósz Sándor kereskedő Nagyváradon. Berendezés cigarettapapírcsomagok és más hasonló tárgyak kiszolgáltatására, Geiger Ferencz kereskedő Budapesten. Ujtások permetezőzők, Gold Tivadar femarugyáros Marczalon. Tőrekbontó, Gulyás János főgépész és Nagy Sándor gépész Pusztakőzön. Vágányzáró sorompó, Halas Gyula máv. távirtda ellenőr Szegeden. Kapocs-élesztőgép, Handel és Müller gyári cég Budapesten. Önműködő villamos alakezeltábla lőter berendezésekhez, Horti Lajos mérnök Budapesten. Rugalmas kerék, Hankóczy Jenő m. kir. adjunktus Magyaróváron. Ivóviztartály, Hirsch Samu vaskereskedő Szilágysomlyon és Klein Jakab bádigos Ippen. A találosokat önműködően jelező ezeltábla, Horti Lajos mérnök Nagymaroson. Szellőztető berendezés vasuti kocsi számára, Jakobi Áron ügynök Kolozsváron és Schwimmer Pál magánzó Budapesten. Eljárás az egéstermek szintelenítésére és szagtalanítására, főleg autómobilokhoz való belső elégesű motoroknál, Ince György vegyész Budapesten. Kerekagy kovácsvas és egyéb kerekék számára, Illek Rejmund kovácsmester Kisszállason. Egyszerű és kettős falak élükre állított téglákból, dr. Katona Fülöp mérnök Budapesten. Ujtás tetőcserepeken, Kornis Ármín kereskedő Aradon. Berendezés viharfelhők szétűzése, Karl Alexander cs. és kir. tüzérkapitány Budapesten. Állítható és forgatható iskolatábla, Kiss István asztalos Magyaróváron. Kályhán alkalmazott tartó piszkálóes vagy effele számára, ujtások kandallókon, leghevítő szekrény kandallók számára, Kolaczowsky Julián kereskedő Budapesten. Ujtás ecseteken, Kramer Ernő földbirtokos Levestén. Ujtás takaréktűzhelyeken, Krajczár Imre épületlakatos Sümegen. Itt emlíjük meg egy aradi színész repülőgépét, Faludy Károly aradi színész repülőgéptervet készítet. Az aradi Benoidgázyár igazgatósága pártfogásába vette Faludyt, akinek a nevezett vállalat saját gyártelepét, a szükséges tőkét és egyéb az idea megvalósításához szükséges eszközöket rendelkezésére bocsájta azon feltétel mellett, hogy a létesítendő repülőgép a Benoidgázyár nevére kereszteljek. Faludy ezt a kínos feltételt elfogadta, minek ellenében a kísérletezések folyama alatt persze zárás határidőig havonta 500 korona fizetést is kap a vállalatól, mely most Faludyt a saját költségén a Majna melletti Frankfurtban rendezés alatt álló repülőgép kiállításra

exmittálja a különböző szerkezetek tanulmányozása céljából. Lészay Ottó a Benoidgyár igazgatója maga is elkíséri Faludyt a frankfurti utra.

Felelős szerkesztő:
Dr. MÜLLER JENŐ.

Több pénze akkor lesz,
ha nélkülözhetetlen, olcsó és
tartós szőttesárukat

csak
a Nagyenyedi Szővőgyárból

vesz.
Arjegyzék ingyen küldetik.

KIS HIRDETÉSEK.

Minden hirdetés 10 szóc, 40 fillér, azon túl minden szó 4 fillér. A hirdetés bélyegdíjmentes. Levélbeli tudakozódásra szivesen válaszolunk, ha postabélyeg mellékeltek. Hirdetéseket a kiadóhivatal vesz fel.

Két lakosztállyal bíró modern ház
cirka 1800 kor. jövedelmezőséggel **eladó.**
Értekezhetni Sallak Árpáddal. Rákóczi-
utca 47. sz. 188 1-1

Uj asztalos-műhely.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy Nagyenyeden

műasztalos-műhelyt nyitottam.

Készítek mindenféle asztalos munkákat a legjutányosabb áron; **háló-, ebédlő- és szalonberendezéseket** a leg egyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelben. Rajzok szerint külön egyes darabok is kaphatók.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérem kiváló tisztelettel

OROSZ JÓZSEF, műasztalos
Nagyenyeden, Baromvásár-tér 8. szám.
178 1-6

660—1909. sz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Alsófehérvármegye közokrháza részére az 1909—1910. év téli időszak folyamán szükséges 240 köbméter **tűzifa szállítására** versenyárgyalást hirdetek a következő feltételek mellett:

1. A 240 köbméter kemény tűzifa a körhaz belterületére szállítandó és ott köbmé-
terekbe rakandó.

2. A 240 köbméter mennyiséget esetleg meghaladó szükségletet köteles a szállító szintén a megállapított árban s a megjelölt helyre szállítani.

Felhivatnak az érdekeltek, hogy ajánlataikat Nagyenyeden a közokrház gondnokságához zárt borítékban **folyó évi augusztus hó 24-ig** adják be, mert a későbbben érkező ajánlatokat figyelembe nem ve zem.

Alsófehérvármegye közokrháza igazgató-
ságától.

Nagyenyeden, 1909. augusztus hó 3-án.

Dr. Farnos Árpád,
igazgató főorvos.

189 1-1

A dr. G. Schmidt
főtörzs- és tisztiorvos féle

Fülolaj

gyorsan és alaposan gyógyít időszakos süketiséget, fülfajást, fülzugást és nagyot-
hallást még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege **4 koronáért**

GRÓSZ NAGY FERENCZ gyógyszerésznel
Debreczen, Kossuth-utca 8. sz. 1913-1

Eladó házak és szőlő.

Szénatér 10. szám alatt **egy ház 4 szobával, 2 konyha és pinczével; ugyanott egy ház 3 szoba és 3 konyhával és egy három holdas szőlő szabadkézből eladó.**

Értekezni lehet Szénatér 10. sz. alatt.

190 1-3

A villamosvilágítás Nagyenyeden

nemsokára megindul, minek folytán a már nagy számban megrendelt csillárok és lámpák t. megbízóimnak szállíttatni fognak.

Mielőtt tehát most még teljes választékom lepadna, tisztelettel meghívom az érdeklődőket annak megtekintésére **Főtér 5. szám alatti szaküzletembe.**

A Ditmar-Brünner-féle budapesti legjobb híru lámpagyár raktárosa

WINKLER JÁNOS.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK!

Magyar ásványvíz forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Állandóan raktáron vannak:

Borszéki Boldizsár, idült gyomorhaj ellen
Borszéki főkut, az ásványvizek királya.
Köszvény ellen.
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyuvíz

Baross, vesehaj ellen
Borhegyi, hughajtó
Boholti, üdítő víz
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légsőhurut ellen
Margitligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Káson főkut (Salutaris) jód és lithium tartalmu.
Répáti, égvényes ásványvíz
Szekely-Selters, idült gyomorhajok ellen
Sztójkai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

48 15-21

RAKTAR: FENICHEL HERMANN özégnél NAGYENYEDEN.

Hirdetmény.

A Bethlen-kollégium internátusából kikerülő nagyobb mennyiségű **vaságy és mosdóasztal** eladás alá kerülnek.

Érdeklődők jelentkezhetnek a jószágigazgatósági irodán.

Nagyenyed, 1909. július 29.

Rick Béla,

185 2-2

jószágigazgató.

Alsó-Fehér vármegye alispánjától.

7415—1909. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az áthelyezés folytán megüresedett nagyenyedi járási **hivataliszolgai állásra** ezenel pályázatot hirdetek.

Ezen állás évi 600 kor. kezdő fizetés, 240 kor. lakpenz és 80 kor. ruha illetmény élvezetével van rendszeresítve.

Pályázni óhajtok keresztlevelükkel, esetleges szolgálati bizonyítványukkal, katonai szolgálataikat igazoló okmányokkal és iskolai végzettségüket igazoló bizonyítvánnyal fellestelt kérésüket, jelenleg is szolgálatban levők hivatalos uton, szolgálatban nem állók pedig közvetlen aláírott alispánhoz személyesen kötelesek beadni **1909. évi augusztus hó 20-ig bezárólag.**

Nagyenyeden 1909. július hó 27-én.

Br. Bánffy Kázmír,

187 2-2

alispán.

10840—1909. sz.

Temesvári vásár-hirdetés.

Az idei temesvári Szent-Jakab

országos vásár

f. évi augusztus 12-étől bezárólag augusztus 16-áig fog megtartatni.

Mindenféle állat felhajtása az országos vásárra augusztus 12-től, csütörtökön reggeli 5 órától kezdve **meg van engedve.**

Temesvárott, 1909. évi július hó 7-én.

184 2-2 v

A városi főkapitányságtól.

Beé Ferencz. főkapitány.

<h3>Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár r-t.</h3> <p>Részvénytőke 400.000 kor. Tartalékalap 210.000 kor.</p>	
<p>Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapirokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzüzetek részvényeire.</p> <p>Vásárol és elad értékpapirokat.</p> <p>Letétbe elfogad értékpapirokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.</p> <p>Idégen kölcsönök a legelőnyösebben konvertál.</p> <p>Váltókat az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltételek mellett számítol le.</p> <p>Allandó betétet a legkedvezőbb kamatláb mellett fogad el.</p>	<p>Uzletfeleink részére telefon bevezetve 14. szám alatt.</p>
<p>Nyitva áll hétköznap d. e. 9—12-ig, d. u. 3—4-ig.</p>	

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR

ad jelzőkölcsönöket, félévi (tőkét és kamatokat magukban foglaló) részletekben történő törlesztésre és pedig a következő feltételek mellett:

<p>A. 5¹/₄% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 20.000 K.</p> <p>a) 40 évi törlesztésnél (82 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 29 K. 60 f.</p> <p>b) 35 évi törlesztésnél (70 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 31 K. 08 f.</p> <p>B. 5¹/₂% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 10.000 K.</p> <p>a) 44¹/₂ évi törlesztésnél (89 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 30 K. 01 f.</p> <p>b) 27¹/₂ évi törlesztésnél (55 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 35 K. 07 f.</p> <p>C. 6¹/₄% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 3000 K.</p> <p>a) 40 évi törlesztésnél (80 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 31 K. 84 f.</p>	<p>b) 25 évi törlesztésnél (50 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 37 K. 47 f.</p> <p>c) 10 évi törlesztésnél (20 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 65 K. 05 f.</p> <p>D. 6% kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 1000 K.</p> <p>a) 32 évi törlesztésnél (64 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 34 K. 98 f.</p> <p>b) 23 évi törlesztésnél (46 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 39 K. 81 f.</p> <p>c) 18 évi törlesztésnél (36 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 45 K. 05 f.</p> <p>d) 15 évi törlesztésnél (30 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 50 K. 09 f.</p>
---	--

Valamennyi kölcsön — az egyszersmindenkorra fizetendő 1% törzsdíjon kívül — minden egyéb levonás nélkül teljes összegben készpénzben fizetetik ki.

Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények LINGNER GYÖRGY úr által Nagyenyeden nyújtandó be, ki bővebb felvilágosítással is szolgál.

orduljon minden érdeklődő, ki sulyt fektet l. fajtiszta anyagra.

Gyümölcsfák, Szőlőoltványok

Nemes szilvaecemetekben nagy készlet.

európai, amerikai sima és gyökeres vesszők.

Arjegyzéket ingyen küld:

FISCHER és Társai

faiskolák és szőlőoltványtelepek

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú Portland Cementet ajánl olcsó áron a

PORTLAND-CEMENT-gyár Brassóban.

Itt helyben kapható KLEMM PÁL cégénél Szentkirály-utcza 128.

80 1—

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.